

ממשלת אחדות: ארבע קושיות מהותיות לחגי תשרי

עלינו להזכיר לעצמנו שאיננו רשאים להיפרד האחד מהשני. שעם ישראל שונה מכל העמים בכך שהוא בנוי כגוף אחד ואם איבר אחד חסר ח"ו - הגוף כולו נכה. מה שננסה לעשות בשיעור היום הוא להבין עד כמה עמוק הקשר בין כלל ישראל? ואיך מצליחים לזכור את המשותף למרות הוויכוחים הנוקבים?

ב"ה | ראש השנה | תש"פ

השאלה הראשונה נוגעת לחג הראשון: **למה ראש השנה נמשך יומיים וגם בארץ ישראל?**

התורה היא אחת בכל העולם, אבל ישנם כמה הבדלים בין הארץ וחוצה לה. אחד הפערים הבולטים הוא נושא "יום טוב שני של גלויות". בעוד שבני ארץ ישראל חוגגים יום טוב אחד, בני חוץ לארץ חוגגים יום טוב שני. הפער הזה יוצר לפעמים פער ביום שלמחרת החג הראשון כשיתכן שישראלי יניח תפילין ויתפלל תפילת חול (ואפילו ייסע ברכב או יאכל חמץ למחרת הפסח לדעות שונות, ואכמ"ל) ואילו החוצניק יקיים בקדושה את מצוות היום טוב.

אמנם ישנם שני חגים בהם עם ישראל הופך להיות עם אחד וכולנו חוגגים בצורה זהה: בשני ימי הדין. ביום הכיפורים בני חו"ל הופכים להיות ישראלים וחוגגים יום אחד, ואילו בראש השנה בני ארץ ישראל טסים לחו"ל וחוגגים יומיים. ובעוד שלגבי יום הכיפורים הדבר מובן מאליה, שהרי לא יתכן להתענות את התענית החמורה במשך יומיים, אבל לגבי ראש השנה הדבר מפתיע ביותר.

מעניין לציין כי ישנו כבר מקור קדום המעיד כי בארץ ישראל חוגגים את ראש השנה יומיים:

1. נחמיה ח: ויביא עזרא הכהן את התורה לפני הקהל מאיש ועד אשה וכל מבין לשמע ביום אחד **לחדש השני** **ביעי** ... ויאמר נחמיה... לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו: **וביום השני** נאספו ראשי האבות ... אל עזרא הספר ולהשכיל אל דברי התורה.

שבועיים לפני הבחירות לכנסת נכנס אדם למשרד הפנים וביקש להנפיק לו דרכון, כי הוא יורד מהארץ. "למה לרדת מהארץ?" שאל הפקיד.

"משתי סיבות: האחת - אני לא מוכן לחיות תחת שלטון הליכוד שמפלג את העם, מכשיל את הכלכלה ולא נותן מענה לירי מעזה".

"רגע", התערב הפקיד, "בעוד שבועיים יתקיימו בחירות, הליכוד יוחלף ובמקומו תעלה כחול לבן". -"נכון", התפרץ האיש, "וזאת הסיבה השנייה בגללה אני רוצה לרדת מהארץ..."

אנו נפרדים משנה קשה בה התקיימו בארץ שלוש! מערכות בחירות (לעיריות, ועוד פעמיים לכנסת). כל אחד מהסבבים העמיק את הקרע בתוכנו עד כדי תיעוב ושנאת חנם. המילה "מפלגה" היא מלשון "פילוג" משום שהמערכת הפוליטית משחירה את היריב ומעצימה את השונה בין קבוצה לקבוצה.

ומה שחיוני היום הוא לחזור לשפיות ולעשות את ההיפך: להזכיר לעצמנו שאיננו רשאים להיפרד האחד מהשני. שעם ישראל שונה מכל העמים בכך שהוא בנוי כגוף אחד ואם איבר אחד חסר ח"ו - הגוף כולו נכה. מה שננסה לעשות בשיעור היום הוא להבין עד כמה עמוק הקשר בין כלל ישראל? ואיך מצליחים לזכור את המשותף למרות הוויכוחים הנוקבים?

אנחנו נחקור את נושא האחדות דרך ארבע קושיות לחודש תשרי: נעלה ארבע שאלות מרתקות העומדות במרכזו של חודש החגים: א. למה ראש השנה נמשך יומיים בכל העולם וגם בארץ ישראל? ב. למה אומרים וידוי "אשמנו" ו"על חטא" בלשון רבים? מה באים לציין ארבעת המינים שלכאורה אין להם שום קשר לנושא החג? ומה תכליתו של החג הנוסף - שמיני עצרת - בסוף תקופת החגים?

היו בני גולה יודעין יום שהוקבע בו החודש בירושלים והיו עושיין שני ימים מספק. אבל בני ארץ ישראל הקרובים לירושלים היו עושיין המועדות יום אחד לפי שהבית דין שביירושלים היו שולחים שלוחים להודיע יום שנקבע בו החודש. וזה הטעם לא שייך אלא בשאר מועדות חוץ מראש השנה, אבל בראש השנה אף בני ארץ ישראל צריכים לקיים מנהג אבותיהם שהיו עושיין שני ימים ... שבראש השנה שהוא יו"ט אין השלוחים יכולים לצאת.

מעבר לטעם ההלכתי, כל רעיון בתורה נלמד בארבעה רבדי פרד"ס, ואנו רוצים להציג גישה נוספת ומרוממת אודות הסיבה הפנימית לכך שבראש השנה כולנו מתאחדים לקיים את החג באופן זהה.

השאלה השנייה נוגעת לחג השני, יום הכיפורים: למה אומרים ויודי בלשון רבים?

מרכזו של יום הכפרה הוא אמירת ויודי ובקשת מחילה על העוונות, וכאן עולות שתי תמיהות עצומות: א. כיצד יתכן שכל ישראל אומרים אותו הוידוי? כיצד יהודי ממוצע יכול להכות על החזה ולהעיד על עצמו ביום הדין מילים איומות כמו "על חטא שחטאנו לפניך בגילוי עריות ... בנשך ובמרבית ... בשבועת שווא ... ועל חטאים שאנו חייבים עליהם ארבע מיתות בית דין: סקילה, שריפה, הרג וחנק?". וכי מישו עבר עבירה במזיד, בעדים ובהתראה, שחייבים עליה סקילה ושריפה ח"ו?

ב. עוד לא מובן למה הוידוי מנוסח בלשון רבים: "אשמנו, בגדנו ... על חטא שחטאנו לפניך?". בשם מי אתה מדבר? בשם הקרמלין? האיחוד האירופי? נתאר לעצמנו אדם שעומד בפני קצין חוקר ואומר: "גנבנו, גזלנו...". מה זה גנבנו? מי עוד היה איתך במקום הפשע? הרי התנאי הראשון לכפרה הוא לקחת אחריות ולא לטשטש אחריות דרך חלוקתה עם אחרים. כך נוהג ילד שרוצה להתחמק מעונש ואומר למורה "היינו שם הרבה ילדים...". למה אפוא מנוסח הוידוי בלשון רבים ולא יחיד?

הנה שתי התמיהות כפי שהעלה אותן האר"י הקדוש:

שער הכוונות דרוש חזרת העמידה דרוש ה: צריך האדם לומר כל פרטי הוידוי כולם, אשמנו בגדנו וכו', אע"פ שידוע בעצמו שאין כל הדברים ההם ונראה כמדבר שקר? ... וכן תבין טעם נכון למה נתקן הוידוי בלשון רבים? כי היה צריך לומר אשמתי בגרתי?

שאלה שלישית בנוגע לחג השלישי, סוכות: למה נבחרו דווקא ארבע המינים הללו?

הנושא של ארבעת המינים הוא אחת הפליאות הגדולות בין המצוות: מה פתאום מביאים את המינים הללו? מה באים לציין דרכם? בכל חג מקיימים מצווה הקשורה לנושא החג - מצה לזכר יציאת מצרים, נר חנוכה לזכר נס פך השמן, אבל מה פתאום ארבע המינים? איך קשורים לנושא החג - תזכורת לענני הכבוד שהקיפו אותנו ארבעים שנה במדבר?

וגם אם רוצים מסיבה כלשהי להביא משהו מן הצומח (אולי לכבוד חג האסיף) למה דווקא אלו ששום דבר לא מחבר ביניהם? למה לא

אנו חוזרים 2500 שנה אחורה אל הימים של "שיבת ציון". העולים ארצה היו חבורה רעועה של "דלת העם". הגמרא מכנה אותם בתור "עשרה יוחסים", אנשים חסרי משפחה שאיש לא ידע מאיפה באו. כאן הכירו נשים גויות וילדו ילדים והמצב הרוחני היה בשפל. בראש השנה אספו עזרא ונחמיה את העם לבית המקדש, הוציאו ספר תורה וקראו פרשיות כמנהג המלך במעמד הקהל. אחרי שהעם התעורר בבכי של תשובה, נחמיה אמר כי אל להם להתאבל אלא "אכלו משמנים ושתו ממתקים כי קדוש היום לאדונינו". הנביא ממשיך כי "**ביום השני**" הם נאספו שוב לבית המקדש לשמוע על מצוות ההכנות לסוכות. מכאן כי כבר בימיהם היה נהוג יומיים ראש השנה בארץ ישראל.

והתמיהה גדולה: איך בני ארץ ישראל 'יורדים במדרגה' ומצטרפים לבני חו"ל? מה יום מיומיים?

ההסבר ההלכתי ידוע: הכול נובע מספק מתי חל ראש חודש תשרי. היום שמתחיל חודש הוא מועד שאינו קבוע ויכול לחול באחד משני ימים: הוא יכול לחול ביום השלושים של החודש הקודם ויכול גם לחול רק למחרת, ביום השלושים ואחד. הדבר נובע מהזמן בו חל "מולד" הלבנה - היום בו הירח מתחיל את הסיבוב החדש וחוזר להיראות לאחר שקטן ונעלם בחצי השני של החודש. אם המולד התרחש ביום השלושים, יום זה הוא ראש חודש ואם חל למחרת - ראש חודש יחול ביום ההוא.

וכמובן היום בו חל ראש חודש משליך ישירות על יום החג. אם ראש חודש חל למשל ביום ראשון בשבוע, חג הפסח וסוכות שהם בט"ו בחודש יחולו אף הם ביום ראשון, ואולם אם ראש החודש חל רק למחרת, החגים יחולו אף הם יום יותר מאוחר.

כדי להתגבר על הבעיה היו הסנהדרין משגרים שליחים לכל מושבות ישראל בארץ ובעולם לבשר מתי חל ראש חודש כדי שיידעו מתי לקיים את החג. אנו מדברים על 3000 שנה אחורה, כשאין דואר ואין וואטספ לצלם את מולד הלבנה בשידור חי והכול צריך לעבור באופן פיזי. ואכן באותם מקומות שהיו השלוחים מספיקים להגיע עד ט"ו בחודש ולעדכן את התאריך, היו יודעים מתי לקיים חג ומקיימים אותו יום אחד, אבל במקומות הרחוקים בחוץ לארץ שהשלוחים לא היו מספיקים להגיע אליהם עד ט"ו בחודש (וכל שכן עד ו' בחודש סיון לחג השבועות), היו מקיימים יומיים חג מספק.

ואולם בראש השנה הייתה הבעיה כפולה ומכופלת ואף **בתוך ארץ ישראל עצמה**. שכן ראש השנה חל בראש חודש תשרי עצמו, ובחג אסור לצאת מחוץ לתחום, וכך נוצר מצב שאפילו ביישובים הסמוכים לירושלים לא היו יודעים אם החג חל היום או מחר, וכל שכן שלא ידעו במקומות הרחוקים. ולכן גם בארץ ישראל היו מוכרחים לחגוג את החג במשך יומיים.

ואף שכל הבעיה הייתה בעבר, כשהיו מקדשים ראש חודש לפי מולד הלבנה, ואילו היום קובעים ראש חודש בצורה מסודרת וקבועה לפי הלוח ואין כל ספקות מתי הוא א' בתשרי, בכל זאת אנו מקיימים את מנהג אבותינו וממשיכים לשמור כפי שהם שמרו יום או יומיים. עד כאן ההסבר ההלכתי.

שולחן ערוך רבינו הזקן סימן תר: בני גולה עושים המועד - דות שני ימים משום שצריכים לקיים מנהג אבותיהם, שהיו עושים שני ימים בזמן שהיו מקדשים על פי הראיה ... ולא

נביא חיטה מהתבואה או פרי משבעת המינים כמו בביכורים?

אכן המדרש אומר שזאת אחת השאלות שנפלאה מדעתו של גדול החכמים, שלמה המלך:

ויקרא רבה ל': אחר שכתוב בשלמה 'החכמה והמדע נתון לך'... עלה לו תימה על ארבע מינים הללו, שנאמר 'שלו-שה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים' - אלו ארבעה מינים שביקש לעמוד עליהם.

הרמב"ם מיישב בפשטות כי ארבע המינים מציינים את נס היציאה מהמדבר וההגעה לארץ פורחת, והמינים הללו מסמלים את המובחר שבין גידולי האדמה: האתרוג הוא המשובח בפירות, ההדרס הוא הריחני בשיחים, הלולב הוא היפה בין גידולי העלים והערבה המשובחת בין העשב.

מורה נבוכים ג, מג: והנראה לי בארבעת מינים שבלולב, שהם שמחה בצאתם מן המדבר אשר היה לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות - אל מקום האילנות נותני פרי והנהרות. ולקח לזיכרון זה הנָּאָה שבפירות האדמה, והטוב שבריחו, והיפה שבעליו, והטוב שבעשבים - ערבי נחל.

ואולם כאמור אנו מבקשים את הטעם הפנימי שיחבר אותנו עם כלל השאלות האחרות שהוזכרו.

השאלה הרביעית נוגעת לחג הרביעי, שמיני עצרת: **למה עור חג בחודש החגים?**

חג שמיני עצרת הוא תעלומה מוחלטת: בסוף חודש החגים נולד פתאום חג נוסף, **חג בפני עצמו שאינו המשך מחג הסוכות** (ולכן בארץ אין יושבים בסוכה, רק בחוץ לארץ משום ספק שמא הוא שביעי לסוכות), והתורה לא מסבירה אפילו במילה אחת מה תכליתו של החג?

במדבר כט, לה: ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו.

משנה סוכה ז, א: חג בפני עצמו הוא [ולא המשך מסוכות]. **רש"י במדבר שם:** 'עצרת תהיה' - עצורים בעשיית מלאכה.

לא 'זכר ליציאת מצרים', לא 'כי ביום יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאותיכם', רק 'עצור בעשיית מלאכה'. והתמיהה פשוטה: למה? האם לא היו מספיק ימי ביטול מלאכה בחודש תשרי?

תורת החסידות מעמידה את כל חודש תשרי על בסיס אחד וכך כל החגים מעוררי השראה משותפת.

ב. נפתח עם סיפור: לפני 108 שנים, בערב פסח תרע"א (1911) פרצה אחת מעלילות הדם החמורות בעת המודרנית. ילדים

ששיחקו בשדה בפרבר סמוך לקייב מצאו גופת ילד נוצרי בן 12 ועליה סימני אלימות. המשטרה מצאה את הרוצח: צעיר יהודי בן 26 בשם מענדל בייליס, פועל בבית חרושת ללכנים ששכן סמוך לאותו מקום. מדליק הפנסים ברחוב העיד כי ראה את בייליס רודף אחרי הילד.

זאת הייתה עלילה נוראה: השלטונות ידעו את זהות הרוצח - אישה נוצרייה שעסקה בגניבה וחששה כי הנער נחשף לסודות הפליליים שלה - אבל נוח היה להאשים את היהודי ברצח, משום שבאותם ימים העלה ה"דומא" (הפרלמנט) במוסקבה הצעה לרכז את היהודים בתוך תחום מושב מוגדר וההאשמה הציתה את התבערה הנדרשת. עכשיו נותר למצוא את המניע של בייליס. זה היה ערב פסח והכל היה ברור: בייליס התכוון לערכב את דם הנוצרי במצות.

במשך שלוש שנים התכוונה התביעה למשפט ושאפה להפוך אותו למשפט ראווה כנגד כל יהודי רוסיה. מנגד, גדולי ישראל בראשות האדמו"ר הרשב"ב, נחלצו לעזרתו של בייליס וגייסו את הפרקליט היהודי המפורסם אוסקר גרוזנברג, לעמוד בראש צוות ההגנה.

העד הראשי מטעם התביעה היה כומר קתולי מטשקנט, שהוצג כמומחה ליהדות והיה אמור להוכיח כי ישנה מצווה יהודית לערב דם במצות. באחד הדיונים שלף הכומר מקור מסעיר שהדהים את צוות ההגנה היהודי. הכומר ציטט מדברי הגמרא (בבא מציעא קיד, ב): "אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם" - מכאן שהיהודים אינם רואים בגויים בני אדם וברור שמותר לרצוח גוי סתם כך.

הפרקליט התקשה להשיב וביקש לעצור את הדיונים כדי לקיים התייעצות. הוא קיבל הסבר מבריק מאת הרכ מאיר שפירא מלובלין: למין האדם ישנם כמה כינויים, כמו אדם, גבר ואיש, ואולם בעוד שהכינויים האחרים משתנים בין יחיד לרבים (איש-אנשים, גבר-גברים), "אדם" הוא כינוי זהה שמתאר גם יחיד וגם רבים. ולכן עם ישראל קרוי "אדם", משום שעם ישראל הוא היחיד בעולם שאצלו היחיד והרבים הם זהים. אין הבדל בין הפרט לכלל והרבים לא מתנתקים לעולם אפילו מאדם בודד.

"הנה", הרעים הפרקליט המזהיר בקולו: "יהודי בודד נאשם ברצח, אבל כל יהדות רוסיה מעורבת במאמצים להגן עליו. רבנים, עשירים, עסקנים, כולם נאבקים על חפותו של חשוד ברצח. יתירה מכך, חידד הפרקליט: גם הגויים רואים אותנו כדבוקה אחת. כאשר יהודי רוצח, מה טוענת התביעה? עם ישראל רצח... לא אומרים 'מענדל בייליס רצח' אלא היהודים רצחו... כאשר תופסים יהודי בגניבה, העיתונות כותבת 'עם של גנבים', כולם צריכים להיות מגורשים מהמדינה!...

מהותו של חודש תשרי נמצאת בפסוק הפותח את פרשת השבוע, הפרשה שנקראת לעולם לפני ראש השנה ומהווה את כרטיס הכניסה לחודש השביעי:

2. **דברים כט:** אתם ניצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם: ראשיכם שבטיכם, זקניכם ושוטריכם, כול איש ישראל: טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך: מחוטב עציך עד שואב מימך.

ימים לפני מותו מכנס משה את כל עם ישראל לאירוע דרמטי שלא

מה המטרה בצעד מהפכני כזה? הסיבה הפשוטה היא כפי שהובא במדרש לעיל: זאת **ברית הגנה**. אנחנו עם קטן ונרדף והכוח היחיד שלנו הוא העובדה ש'כולנו מענדל בייליס'. שיהודי מרגיש דאגה ואחריות לכל אחד מאחיו. 'אם אין אנחנו לנו – מי לנו?' וכך במובן הרוחני: מוטלים עלינו חובות כה גדולות שאיש אחד אינו יכול לעמוד בהן לבדו וזאת האחריות של הכלל לעורר זה את זה.

אבל מבחינה פנימית, רעיון האחדות הוא הרבה יותר עמוק: המילה 'ערבות' היא (לא רק מלשון אחריות אלא) מלשון '**עירוב**' ו'**מעורבות**', שכן נשמות ישראל שזורות וכרוכות אחת בשנייה. כל נשמות ישראל השתלשלו מנשמת אדם הראשון והן עשויות כגוף אחד גדול. נשמה אחת השתלשלה מראשו, נשמה אחרת מידיה ונשמה שלישית מרגליו, וכך בין כל הנשמות עוברים נימים נסתרים של העברה וזרימה שמשלימים האחת את השנייה. הדבר דומה לגוף האדם בו עצבים של הראש נמצאים ברגל ועצבים של הרגל נמצאים בראש, וכך נשמות ישראל כרוכות בעצם מהותן זו בזו.

בכך מובן בעומק מה שחטא של אדם אחד מעיק על הכלל, משום שכך עובדת מערכת העצבים: עצב חולה ברגל הוא חולשה של הראש. הוא גורר בסופו של דבר צרות בצד השני של הגוף.

דרך מצוותיך מצוות אהבת ישראל: אדם הראשון היה כללות כל הנשמות ... מהם נתלים בראשו ומהם נתלים בזרועו ... ולכן הוא הגורם עניין **ההתכללות** אחרי יציאתם כל אחד בפני עצמו ... כמו בגוף אחד שהגם שהוא בהר תחלקות ציור איברים, ראש ורגליים ידיים וציפורניים, כל אחד כלול מזולתו, שביד יש חיות מעין הרגל על ידי הוורידים שנמשכו בו וכנודע שמרפאים איבר אחד על ידי הקזה בחברו מצד עירוב הדמים ... וכך הנפש לא נפרדה יש לה כאב עצום ברוחניותה מכאב העין.

עד היכן מגיעים הדברים? הנה סיפור מופלא על עומק החיבור בין נשמות ישראל (גיליון הסיפור שלי 204, ג'עס): ר' אהרן דנדרוביץ' הוא מורה בלונדון, אנגליה. בהיותו ילד בן חמש, אביו חלה ועמד בפני סכנת חיים. הדאגה הייתה גדולה אבל בדרך מפתיעה כלשהי האבא החלים וחי עוד ארבעים שנה. אחרי שחלפו השנים והוא נפטר, בא לנחם אותם ידיר אישי של אביהם בשם ר' ישראל רודזינסקי.

הוא סיפר דבר מרטיט: "עברתי ביחד עם אבא שלכם את מחנות ההשמדה הנאציים ונוצרה בינינו ידידות עמוקה שהייתה שמורה רק לאלו שעברו את התופת. כשאביכם חלה לפני ארבעים שנה, הרופאים הציעו לנתחו, אבל הביעו חשש כי המוח עלול להיפגע ולהפוך להיות "צמח". אביכם התלבט קשות והתייעץ אתי מה נכון לעשות. החלטנו לשלוח מכתבים לעשרים ושלושה גדולי ישראל ולקבל את עצתם. אלו היו הימים הקשים אחרי המלחמה, העולם

היה כמותו בכל ארבעים השנים במדבר. בשום מקום – אפילו לא ביציאת מצרים ולא במתן תורה – לא מדגישה התורה במידה כזו **שכ-ו-ל-ם הגיעו**. מ"ראשיתכם שבטיכם עד חוטב עציץ ושואב מימין". היו שם גברים ונשים, אדונים ועבדים, אשכנזים וספרדים, חסידים וליטאים, צדיקים ורשעים. כולם התייצבו.

המטרה הייתה לחולל מהפכה שלא קרתה עוד בתולדות העמים: **ברית ערבות הדדית**. משה מחבר את כל עם ישראל לכלל אחד וקובע שכולנו קהילה גלובלית אחת. ההגדרה של "ערב" הוא מי שאחראי **לחובות רעהו**, ראובן לוהה כסף ושמעון נוטל אחריות להחזיר אותם, וכך 'כל ישראל יהיו ערבים זה לזה', וכל אחד מאתנו ערב למען הכלל ואחראי לכל יהודי בעולם באשר הוא.

תנחומא: אתם נצבים היום כולכם – בנוהג שבעולם אדם נוטל אגודה של קנים האם יכול לשכרם בבת אחת? ואילו נוטל אחת אחת אפילו תינוק משכרם. וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיהיו כולם אגודה אחת, שנאמר (ירמיהו נ, ד) 'בעת ההיא נאום ה' יבואו בני ישראל המה ובני יהודה יחדיו'.

הרעיון לא נשאר כסיסמא יפה, אלא מהווה בנין אב לחובות הלכתיות חיוביות ושליטיות. במובן החיובי: כל יהודי יכול לקדש ולברך עבור יהודים אחרים, ואף שהוא כבר קיים המצווה בעצמו. משום שהוא עדיין **חייב במה שהם חייבים**. החובה המוטלת עליהם היא גם שלו.

שולחן ערוך רבנו הזקן קסו, כג: אף מי שאינו מחויב בדבר מפני שכבר יצא ידי חובתו יכול לברך למי שעדיין לא יצא... לפי שבמצוות שהן חובה, כל ישראל ערבים זה בזה וגם הוא נקרא מחויב בדבר.

לאיך, כשיהודי חוטא ואדם אחר היה יכול למחות בו ולא מחה או להשפיע עליו להוסיף בקיום המצוות ולא עשה זאת – גם האחר נענש ח"ו כאילו **הוא עצמו חטא**¹. כך אירע תקופה קצרה אחרי שנכנסו אל הארץ ועכן מעל בחרם על יריחו ועשרות אנשים זרים נפלו ומתו.

ויקרא כו, לו: 'וכשלו איש באחיו' – **סנהדרין כו, ב:** איש בעוון אחיו, מלמד שכולן ערבים זה בזה.

וזאת הייתה כמובן מהפכה עצומה על מה שהיה מקובל עד אז: עד מתן תורה הכרנו סדר של **התנתקות** מאלו שחוטאים. כאשר לוט הציק לרועי אברהם, החליטו על הפרדות בהסכמה. כשישמעאל ועשו חטאו, הם הלכו לארץ אחרת, ואילו מאותה הברית כולנו הופכים להיות גוף אחד.

1 **שני סיפורים להוכחת דין ערבות (שבת נד):** א. רבי אלעזר בן עזריה ראה את פרתו של שכנו יוצאת ברצועה שבין קרניה בשבת. הדבר מותר לדעתו והוא לא העיר דבר לשכנו. אולם אחר כך הצטער שלא העיר לו, משום שחכמים חולקים עליו ואוסרים זאת, ו"הושחרו שינוי מפני הצומות" שקיבל על עצמו על כך שלא מחה בשכנו. ב. עוד מסופר שם על הימים הסמוכים לחורבן הראשון, הקב"ה הורה למלאך גבריאל לרשום את האות ת"ף בדיו על מצחם של צדיקים כדי להצילם מהצרות הנוראות. אך מידת הדין ערערה על כך שהם היו יכולים למחות באנשי ירושלים ולא מחו. ואכן זוויות החורבן פגעו בראש ובראשונה בחכמי ירושלים.

מה אכפת לי ממנו, זה בוודאי אכפת לך.

שער הכוונות שם: מלבד מה שנענש על חטאיו, הוא נענש על חברו מטעם הערבות, כי כל ישראל הם גוף אחד כלול מאיברים רבים. אם כן ראוי שיתוודה בלשון רבים כדי שיתוודה גם על חברו. ואף שיש עבירות שלא חטא, אפשר שחברו חטא בהם וצריך להתוודות בלשון רבים.

3. הרעיון המדרשי בבסיס ארבעת המינים ידוע ומפורסם: המדרש אומר כי ארבע המינים מסמלים את ארבע הטיפוסים המרכיבים את עמנו: האתרוג מסמל את אלו שיש בהם גם תורה וגם מצוות, הלולב מסמל את אלו שנהנים להחכים בתורה אבל אין בהם מצוות, ההדס מסמל את אלו שיש בהם מצוות אבל לא תורה, והערבה מסמלת את אלו שריקים מכל. ואיגוד ארבע המינים יחד מחדד את המסר שאיננו יכולים להיפרד, שאנו מוכרחים את כולם.

4. ולבסוף, הרעיון המרגש והיפה מכל לטעמו של שמיני עצרת:

רש"י ויקרא כג, לו: עצרת הוא – עצרתי אתכם אצלי כמלך שזימן בניו לסעודה וכיון שהגיע זמנו להפטר אמר: בני בבקשה מכם, עכבו עמי עוד יום אחד, קשה עלי פרידתכם.

הרבי דקדק פעמים רבות בלשון "קשה עלי פרידתכם" ולא 'פרידתנו'. יהודים אינם נפרדים לעולם מהקב"ה אבל הם עלולים להיפרד אחד מהשני. ימי תשרי נגמרים וחוזרים לעבודה ולתחרות ולוויכוחים, ולכן חולל הקב"ה חג נוסף שכל מטרתו להיות עוד יום יחד. בכך ביאר הרבי פעמים רבות מה שחג שמיני עצרת נחוג באמצעות ריקודים עם ספרי התורה ברגליים, והרי בספרי תורה אמורים ללמוד עם הראש ולא לרקוד עם הרגליים? אלא שהריקוד מבטא את החיבור המשותף שלמעלה מהלימוד. בדרך הלימוד ישנן רמות ופערים, אבל כשרוקדים במעגל כולם שווים.

מה זה אומר בתכל'ס? הנה נקודה נפלאה (תורת מנחם כז/182): מנהג ישראל לפנות זה לזה אחרי תפילת ערבית בליל א' דראש השנה ולברך איש את רעהו: "לשנה טובה תכתב ותחתם". רבנו הזקן מרגיש זאת בגוף מחזור התפילה: "נוהגים לומר לחברו לשנה טובה תכתב ותחתם".

ולכאורה זה פלא: למה לא מובא בסידור לאחל בכל ליל שבת "שבת שלום" או "חג שמח"? אלא הדין והמשפט הוא לא רק מה עשית עם עצמך, אלא **כמה יהודים הבאת אתך**. כמה הועלת ליהודי אחר ולכן דווקא בליל ראש השנה מתעסקים בלעשות טובה ליהודי אחר ולאחל לו שנה טובה.

כך בין כל ההכנות לחג ראוי לחשוב על הזולת: האם יש מישהו שמחפש איפה להתארח בחג? האם יש משפחה שמתקשה לשלם את הוצאות החג? אולי יש מישהו שפגענו בו במשך השנה והוא כאוב בגללנו חלילה? זאת הדרך הטובה ביותר להתכונן לחודש תשרי ולזכות לשנה טובה ומבורכת, שנת בשורות טובות, שנת גאולה וישועה כפשוטה ממש.

נסיים בסיפור חביב: היה לי דוד זקן, בעל מסירות נפש וכו' הרה"ח

היה יגע ולאיש לא הייתה אנרגיה להתעסק בצרות של אחרים, לא קיבלנו תשובות מאף אחד חוץ מכתובת אחת: 770 איסטערן פארקווי ברוקלין.

הרבי מליובאוויטש הציע שהחולה יתחיל ללמוד את שיעורי החת"ת היומיים הנהוגים בקרב חסידי חב"ד, שיעורי חומש, תהלים ותנ"ך, וזה יועיל לו לרפואה והצלח. "אבל אביכם היה במצב קשה שלא הניח לו ללמוד שום דבר. התקשרתי בעצמי למשרדו של הרבי ואמרתי כי החולה אינו מסוגל לקבל התחייבות כזו. הרבי השיב כי אחד מבני משפחתו יכול ללמוד עבורו. אני הסברתי כי אביכם איבד את כל משפחתו בשואה ואין סביבו בן משפחה מבוגר.

"אם כך המצב, נאמר לי בשם הרבי, אפשר **שחבר ילמד עבורו את שיעורי החת"ת**". אף שאינני חסיד חב"ד, סיים רבי ישראל רודזינסקי את סיפורו, קיבלתי על עצמי להיות החבר שילמד עבור בריאותו של אביכם. מאז, כבר ארבעים שנה רצופות, לא פספסתי יום אחד שלא קיימתי את ההוראה ללמוד חת"ת, ואכן המשך הסיפור היה ששישה שבועות אחר כך, אביכם החל להראות סימני שיפור, עד שהצורך בנייתו התייתר והוא שוחרר לביתו. הוא חי כאמור עוד ארבעים שנה".

הנה כי כן: **יהודי אחד לומד תורה ויהודי אחר מבריא!**. גוף אחד כבר אמרנו!.

כעת נשוב אל ארבע הקושיות של חודש תשרי ונבין את כולן: מובא בספר הזוהר (ראו היום יום כה אלול) כי בכל פעם שנאמר בתנ"ך המילה "היום", הכוונה היא ליום הגדול, יום הדין והמשפט. ככה זה בתחילת ספר איוב: "ויהי היום ויבואו בני האלוקים להתייצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם" – והכוונה היא ליום הדין והמשפט, כשמלאכי הרקיע מתאספים לפני ה' לסנגר או חלילה להיפך.

ולפי זה הפסוק "אתם נצבים היום" שנקרא לפני ראש השנה מלמד כי כך מתרחשים הדברים בימי תשרי בכל שנה: **אנחנו מתייצבים לפני הקב"ה ביחד ולא לבד**. בחודש תשרי אנחנו מחדשים את שני עקרונות הבסיס עליהם עומד עמנו: אנחנו שבים אל **הקב"ה**, אבל גם שבים אליו **ביחד** ככלל אחד. **אנחנו מרפאים את עצמנו, אבל גם את המחויבות איש לרעהו**.

וזה מה שעומד בבסיס כל השאלות האמורות: 1. ראש השנה נחגג יומיים בארץ ישראל כי אל **היום הזה כולנו באים יחד**. לא יתכן שבחוץ לארץ יהודים יתחננו לשנה מבורכת ואילו בארץ כבר ישובו לעבודה. כשאחיק עומד למשפט – גם אתה עומד למשפט וההכרעה עליו תקפה גם לגביך. באותה מידה יום הכיפורים נחגג בכל העולם בתוך 24 שעות במקביל.

3. **ליקוטי שיחות יט/286:** בנוגע לכך שראש השנה נחגג יומיים ... בכך מודגש העניין של 'אתם נצבים היום' **כול-כם**: בעוד שבכל הימים טובים ישנו חילוק בין יהודי ארץ ישראל לחו"ל, בראש השנה כולם חוגגים יומיים וגם בארץ ישראל.

ב. שאלנו למה הווידוי נתקן בלשון רבים? ומדוע כולם מכים על החזה בחטאים נוראיים שאיש לא העלה בדעתו לעבור עליהם? התשובה מובנת מאליה: כולנו ערבים זה לזה ואנו נושאים באחריות משותפת על הכישלונות של כולנו. יהודי אינו יכול לומר

משה סלונים ע"ה. במשך שנים רבות הוא ניהל את "רשת אוהלי יוסף יצחק", שריכזה את מפעל בתי הספר וגני הילדים של חב"ד בארץ. הוא נהג לארח בביתו בראש השנה, מפקחים או מורים במשרד החינוך שלא היו שומרי תורה ומצוות, כדי שיחוו ראש השנה חסידי בכפר חב"ד.

בכל שנה מחדש, כשהיה יוצא עם האורחים לאחר תפילת ערבית מבית הכנסת הגדול בכפר, "בית מנחם", היה חש נקיפות מצפון. סביבו נשארו חסידים להתפלל באריכות, זה העמיק במאמר חסידות, זה הזיל דמעה וזה ניגן ניגון חסידי מעורר נפש. הוא חש תמיד צער על כך שהוא מתפלל בזריזות וממהר לעזוב את בית הכנסת עם אורחיו בלילה הראשון של השנה.

שנה אחת החליט שאינו מזמין אורחים והוא נשאר בבית הכנסת. הוא סידר לאורחיו בתים אחרים בכפר ואחרי התפילה פתח מאמר חסידות והחל ללמוד בדבקות. בית הכנסת התרוקן והוא חש התעלות נפש. לפתע ראה בזווית העין בני זוג צעירים עומדים בכניסה לבית הכנסת ומציצים פנימה בסקרנות. הוא ניגש להתעניין בהם והתברר שהם אינם שומרי תורה ומצוות ובדיוק עברו עם הרכב בכביש 44, בין רמלה לתל אביב, בכניסה לכפר חב"ד והאישה אמרה לבעלה "מעניין איך נראה ראש השנה בכפר חב"ד"?...

כמובן, הוא סגר את הספר והזמין אותם לסעוד בביתו בראש השנה... הוא הבין שחשוב להתפלל באריכות, אך לא פחות חשוב לבוא "כולכם לפני ה' אלוקיכם".

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל
ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

השיעור המלא באתר
haravshneor.co.il